

На основу члана 48. став 1. Статута Универзитета у Крагујевцу и члана 40. Статута Учитељског факултета у Ужицу, Наставно-научно веће Учитељског факултета у Ужицу на седници одржаној 28. 05. 2012. године, донело је

ОДЛУКУ

о формирању Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације

1. Формира се Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Драгане Гавриловић-Обрадовић под називом „Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића“ у саставу.

1. проф. др Драгољуб Зорић, редовни професор за ужу научну област Књижевност на Универзитету у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу, председник Комисије;

2. проф. др Миомир Милинковић, редовни професор за ужу научну област Методика наставе српског језика и књижевности и Књижевност на Универзитету у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу, ментор;

3. проф. др Стана Смиљковић, редовни професор за ужу научну област Методика наставе српског језика и књижевности на Универзитету у Нишу, Учитељски факултет у Врању, члан Комисије.

Комисија је дужна да Извештај о оцени дисертације достави у року од 60 дана од дана именовања. Сваки члан Комисије има право да поднесе посебан Извештај.

Доставити:

- члановима Комисије
- мр Драгани Гавриловић-Обрадовић
- Архиви Факултета

Председник
Наставно-научног већа

Крстивоје Шпијуновић
Проф. др Крстивоје Шпијуновић

Предмет: *Извештај Комисије за оцену докторске дисертације*

Наставно-научно веће Учитељског факултета у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу, на седници од 28.05.2012. године, на основу члана 48. став 1. Статута Универзитета у Крагујевцу и члана 40. Учитељског факултета у Ужицу, именовало је одлуком бр. 4/4 Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића* мр Драгане Гавриловић-Обрадовић. Комисија у саставу: проф. др Миомир Милинковић, проф. др Драгољуб Зорић, проф. др Стана Смиљковић, након свестраног сагледавања и анализе рада, даје следећи

ИЗВЕШТАЈ

I ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Основни биографски подаци

Кандидат мр Драгана Гавриловић рођена је 1. 06. 1971. године у Новом Саду. Основну школу завршила је 1986. у Каћу, а средњу у Новом Саду, 1990. године.

Педагошку академију, смер наставник разредне наставе, завршила је 1992. године у Новом Саду. Од 1993. године је учитељ у Основној школи „Ђура Јакшић“ у Каћу. Стручно усавршавање наставила је учешћем на стручним семинарима и саветовањима за учитеље и наставнике и уписом на Учитељски факултет у Сомбору.

На Учитељском факултету у Сомбору дипломирала је 1997. године. Последипломске студије је наставила такође у Сомбору, на Педагошком факултету, на коме је 11. 07. 2006. године одбраном магистарске тезе *Дидактичко-методичке карактеристике читанке за млађе разредне основне школе од 1958. године до данас*, стекла звање *магистра дидактичко-методичких наука* у области методике наставе српског језика и књижевности.

Сада је професор разредне наставе у Основној школи „Ђура Јакшић“ у Каћу код Новог Сада. Мајка је двоје деце. Са породицом живи у Новом Саду.

2. Научно-истраживачки рад

У оквиру професије којом се бави наставила је стручно усавршавање учешћем на акредитованим семинарима, стручним и научним скуповима и објављивањем радова у зборницима и часописима. Два пута је била члан жирија (2010. и 2011.) за литерарне радове на међународном конкурсима литерарних и ликовних радова за предшколце и ученике основних и средњих школа, под називом *Матерња мелодија и образовање*, у организацији *Пријатељи деце Војводине*. Истраживачки рад у области методике наставе српског језика и књижевности наставила је објављивањем књига и изработом докторске дисертације на Учитељском факултету у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу. Учествовала је у евалуацији уџбеника (2010-2011), читанке за трећи разред основне школе, *Река речи* и читанке за четврти разред *Речи чаробнице* издавачке куће *Клет*. За издавачку кућу *Епоха* урадила је рецензију читанке *Чаролија читања* за шести разред основне школе.

2.1. Уџбеници и монографије

1. Гавриловић-Обрадовић, Драгана (2012): *Дидактичко-методичке карактеристике читанки (у другој половини 20. века)*, Чачак, Легенда [ISBN 978-86-7784-227-7, COBISS.SR-ID 190899468].

2. Гавриловић-Обрадовић Драгана (2012): *Српске читанке у прошлости*, Чачак, Легенда [ISBN 978-86-7784-226-0, COBISS.SR-ID 190918156].

2.2. Стручни и научни радови

1. Гавриловић-Обрадовић Драгана (1999): *Алгоритмована настава*, Сомбор: Норма, бр. 1-2, стр. 253-267 [УДК: 371.315.7, БИБЛИД: 0353-7129,5 (1999) 1-2. р. 253-267]. М53

2. Гавриловић-Обрадовић Драгана (2000): *Разредна настава – стуб еколошког васпитања*, Сомбор: Норма, бр. 1-2, стр. 259-267 [УДК: 371.311.5:504, БИБЛИД: 0353-7129,6 (2000)] 1-2. р. 259-267]. М53

3. Гавриловић-Обрадовић Драгана (2003): *Српске читанке у 18. и 19. веку*, Нови Сад: Педагошка стварност, бр. 5-6, стр. 455-467 [УДК: 372.882.116.34-82 (075.2)“17/18“, БИБЛИД: 0553-4569,49(2003) 5-6. р. 455-4267]. М52

4. Гавриловић-Обрадовић Драгана (2008): *Критичка делатност Симе Цуцића*, Ново Милошево: Зборник радова – *Сима Цуцић – књижевник и критичар*, Банатски културни центар [ISBN 978-86-6029-003-0, COBISS.SR-ID 231944967]. М44

5. Гавриловић-Обрадовић Драгана и Милинковић, Миомир (2010): *Методички приступ збирци песама Плави чуперак Мирослава Антића*, Јагодина: Савремена књижевност за децу у науци и настави, *Научни скупови*, књига 10 [УДК 371.3::821.163.41 821.163.41.09-93-1 Антић М. ISBN 978-86-7604-093-3, COBISS.SR-ID 180937228]. М63

6. Гавриловић-Обрадовић Драгана и Милинковић, Миомир (2010): *Дечје дружине у књижевности за децу као један вид социјализације детета*, Детињство, бр. 3, Нови Сад, 2010, стр. 54-59 [UDC. 821.163.41-93-31.09., 18/19, ISSN 0350-5286]. М53

7. Гавриловић-Обрадовић Драгана (2012): *Методичке основе интерпретације књижевног дела у условима предшколског васпитања*, Висока школа за васпитаче струковних студија, Алексинац: *Наше стварање*, Зборник радова са седмог симпозијума са међународним учешћем „Васпитач у 21. веку“, стр. 757-762 [ISBN 978-86-88561-01-3, COBISS.SR-ID 189155596, UDC 373.2.022 371.3::821]. М63

Радови који су релевантни за докторску дисертацију:

1. Гавриловић-Обрадовић Драгана (1999): *Алгоритмована настава*, Сомбор: Норма, бр. 1-2, стр. 253-267 [УДК: 371.315.7, БИБЛИД: 0353-7129,5 (1999) 1-2. р. 253-267]. М53

2. Гавриловић-Обрадовић Драгана (2008): *Критичка делатност Симе Цуцића*, Ново Милошево: Зборник радова – *Сима Цуцић – књижевник и критичар*, Банатски културни центар [ISBN 978-86-6029-003-0, COBISS.SR-ID 231944967]. М44

3. Гавриловић-Обрадовић Драгана и Милинковић, Миомир (2010): *Методички приступ збирци песама Плави чуперак Мирослава Антића*, Јагодина: Савремена књижевност за децу у науци и настави, *Научни скупови*, књига 10 [УДК 371.3::821.163.41 821.163.41.09-93-1 Антић М. ISBN 978-86-7604-093-3, COBISS.SR-ID 180937228]. М63

4. Гавриловић-Обрадовић Драгана (2012): *Методичке основе интерпретације књижевног дела у условима предшколског васпитања*, Висока школа за васпитаче струковних студија, Алексинац: *Наше стварање*, Зборник радова са седмог симпозијума са међународним учешћем „Васпитач у 21. веку“, стр. 757-762 [ISBN 978-86-88561-01-3, COBISS.SR-ID 189155596, UDC 373.2.022 371.3::821]. М63

2.3. Радови саопштени на научним скуповима

1. Гавриловић-Обрадовић, Д. (2008): Назив рада: *Критичка делатност Симе Цуцића*, Манифестација Пролеће Симе Цуцића, Банатски културни центар, Ново Милошево.
2. Гавриловић-Обрадовић, Д., у коауторству са Милинковић, М. (2009): Назив рада: *Бачке друштине у књижевности за децу као један вид социјализације детета*, Научни скуп са међународним учешћем: Школа у природи као фактор социјализације и могућност сузбијања насиља у школи, Учитељски факултет у Врању, Универзитета у Нишу.
3. Гавриловић-Обрадовић, Д. (2010): Назив рада: *Методички приступ рецепцији збирке песама Плави чуперак Мирослава Антића*, Научни скуп: Савремена књижевност за децу у науци и настави, Педагошки факултет у Јагодини, Универзитета у Крагујевцу.
4. Гавриловић-Обрадовић, Д. (2011): Назив рада: *Методичке основе интерпретације књижевног дела у условима предшколског васпитања*, VII симпозијум са међународним учешћем „Васпитач у XXI веку“, Висока школа за васпитаче струковних студија, Алексинац.
5. Гавриловић-Обрадовић, Д. (2012): Назив рада: *Говорне вежбе на прелазу из вртића у школу*, VII симпозијум са међународним учешћем „Васпитач у XXI веку“, Висока школа за васпитаче струковних студија, Алексинац.
6. Гавриловић-Обрадовић, Д. (2012): Назив рада: *Дечји неспоразум са Антићевим Неспоразумом*, Међународни научни скуп: Савремена књижевност за децу у науци и настави, Педагошки факултет у Јагодини, Универзитета у Крагујевцу.

Структура и садржај докторске дисертације

Докторска дисертација мр Драгане Гавриловић-Обрадовић *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића* урађена је на 372 стране формата А-4, са 27 табеларних прегледа, једном сликом, пет графикана и 295 библиографских података.. Структура рада компонована је у седам поглавља: **1. Теоријски приступ; 2. Портрет песника; 3. Књижевно дело Мирослава Антића; 4. Рецепција књижевног дела Мирослава Антића у настави; 5. Интерпретација лирске песме у настави; 6. Наставна обрада домаће лектуре; 7. Проблем истраживања.** Наведеним поглављима претходи *Резиме* (са кључним речима) на српском и енглеском језику и *Увод*, а на крају су *Закључак; Литература; Библиографија и Прилози.*

Предмет докторске дисертације *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића* је књижевни опус Мирослава Антића, свеобухватно сагледан у две равни: са становишта књижевне историје, књижевне критике, теорије и естетике и у дискурсу интердисциплинарне примене савремених методичких и методолошких приступа у тумачењу и наставној интерпретацији уметничког текста.

Тежишни слој истраживања је песничко дело Мирослава Антића. Докторант је посебно фокусиран на песничкој збирци *Плави чуперак*, која је песнику донела признање књижевне критике и широког читалачког аудиторијума. При том не запоставља ни друга позната дела као што су *Гарави сокак*, *Шашава књига* и др, а од прозних форми више се задржава на роману *Степенице страха*. Изучавање и анализу песама из *Плавог чуперка* заснива на комплементарној примени структуралистичког и феноменолошког приступа, како би осветлио оно што свака песма носи као своја места неодређености и мноштво симболичких, стилских и идејних могућности. Докторант истиче да је *Плави чуперак* највећи домет Антићеве лирике за децу. У овој збирци песник је увео у књижевност за децу ђачку љубав, која је до његове појаве била *табу-тему* поезије за децу. Тиме је наговестио поетски преокрет у развоју српске књижевности за децу и младе.

На основу спроведених истраживања докторант теоријски и критички сагледава могућност различитих методских приступа књижевном тексту Мирослава Антића, уочава место и значај овог писца у савременом тренутку науке о књижевности и у наставној пракси, доказује да без изграђеног методичког система нема успешног увођења ученика у свет конкретног књижевног дела, нити разумевања и изграђивања афинитета према књижевној

уметности. На основу научно утемељених ставова и чињеница докторант рецепцију књижевног текста изучава као стваралачки процес читаоачевог унутрашњег опажања у којем се транспонује и доживљава спољашњи свет на безброј различитих начина. Само добро осмишљен методички приступ обезбеђује успех у настави српског језика и књижевности и ствара неопходне претпоставке за даље свестрано изграђивање и образовање ученика. На тај начин ученици се оспособљавају да самостално улазе у свет књижевног дела, да логички размишљају и доносе сопствене закључке и судове

Тематски оквир докторске тезе ширином обухваћених питања и проблема и остварених резултата истраживања нуди нова сазнања у области методских и методолошких приступа у тумачењу и интерпретацији књижевног текста.

Садржај докторске дисертације

Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића

Резиме

I УВОД

II ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП

- 2.1. Књижевно дело – дефиниција и појам
- 2.2. Теорија рецепције у науци о књижевности
- 2.3. Рецепција књижевног текста у настави
- 2.4. Поступци демонстрирања доживљеног и схваћеног
- 2.5. Српска књижевност за децу у огледалу књижевне историје
- 2.6. Модерни токови српске поезије за децу и младе
- 2.7. Опште одлике лирске песме
- 2.8. Опште одлике љубавне песме
- 2.9. Љубавна поезија за децу
- 2.10. Опште одлике поеме
- 2.11. Опште одлике романа

III ПОРТРЕТ ПЕСНИКА

- 3.1. Општи поглед на књижевно дело
- 3.2. Опште одлике Антићеве поезије
- 3.3. Плаво – боја Антићеве лирике
- 3.4. Песме о љубави

IV КЊИЖЕВНО ДЕЛО МИРОСЛАВА АНТИЋА

- 4.1. Испричано за пролећа
- 4.2. Насмејани свет
- 4.3. Последња бајка
- 4.4. Шашава књига
- 4.5. Гарави сокак
- 4.6. Свашта у мем
- 4.7. Оловка не пише срцем
- 4.8. Хороскоп
- 4.9. Ходајући на рукама
- 4.10. Тако замишљам небо
- 4.11. Војводина
- 4.12. Рождество твоје
- 4.13. Кикинда
- 4.14. Срем
- 4.15. Псовке нежности
- 4.16. Концерт за 1001 бубањ
- 4.17. Степенице страха
- 4.18. Мит о птици
- 4.19. Савршенство ватре
- 4.20. Кров света

V РЕЦЕПЦИЈА КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА МИРОСЛАВА АНТИЋА У НАСТАВИ

5.1. Методичке основе интерпретације књижевног дела Мирослава Антића у условима предшколског васпитања

5.2. Рецепцијске могућности ученика у разредној настави

5.3. Примери методичке рецепције књижевних дела Мирослава Антића у разредној настави

- 5.3.1. Јуначка песма
- 5.3.2. Јуначка песма – групни рад
- 5.3.3. Тајна
- 5.3.4. Шта је највеће
- 5.3.5. Шта је највеће – групни рад
- 5.3.6. Кад сам био велики
- 5.3.7. Гозба
- 5.3.8. Да верујемо у чуда
- 5.3.9. Неспоразум
- 5.3.10. Заврзлама
- 5.3.11. Брат
- 5.3.12. Незгода

VI ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ЛИРСКЕ ПЕСМЕ У НАСТАВИ

6.1. *Плава звезда* Мирослава Антића – први предлог обраде

6.2. *Плава звезда* Мирослава Антића – други предлог обраде

6.3. *Плава звезда* Мирослава Антића – трећи предлог обраде

6.4. *Плава звезда* Мирослава Антића – четврти предлог обраде

6.5. *Плава звезда* Мирослава Антића – пети предлог обраде

6.6. *Шашава песма* Мирослава Антића – обрада песме у настави

6.7. *Плави чуперак* Мирослава Антића – обрада песме у настави

VII НАСТАВНА ОБРАДА ДОМАЋЕ ЛЕКТИРЕ

7.1. Рецепција збирке песама *Плави чуперак* у настави – фронтални рад

7.2. Интерпретација збирке песама *Плави чуперак* Мирослава Антића – групни рад

VIII ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА

8.1. Теоријски приступ

8.2. Методолошки оквир истраживања

8.2.1. Проблем истраживања

8.2.2. Предмет истраживања

8.2.3. Практично одређење истраживања

8.2.4. Значај истраживања

8.2.5. Циљ и карактер истраживања

8.2.6. Задаци истраживања

8.2.7. Хипотезе истраживања

8.2.8. Варијабле истраживања

8.2.9. Методе, технике и инструменти истраживања

8.2.10. Популација и узорак истраживања

8.2.11. Статистичка обрада података

8.3. Анализа и интерпретација резултата

8.3.1. Статистичка обрада резултата финалног теста

8.3.2. Прерачунавање скорова у оцене

8.3.3. Упоредна анализа контролне и експерименталне групе

IX ЗАКЉУЧАК ЛИТЕРАТУРА БИБЛИОГРАФИЈА ПРИЛОЗИ

У уводу докторант дефинише тему и оквир истраживања, структуру и форму дисертације, даје портрет песника и регистар књижевних дела која су у тежишту његове пажње. Притом наглашава да приступ у истраживању реализује са становишта књижевнотеоријског вредновања и са становишта школске интерпретације оних дела „која су део обавезних програмских садржаја у редовној настави, а која могу допринети јаснијем сагледавању и разумевању Антићеве поезије за децу и младе.“ Резултате истраживања ће на крају графички и табеларно представити и статистички, на одговарајући начин обрадити.

У поглављу *Теоријски приступ*, докторант говори о рецепцији књижевног текста у науци и у настави. У књижевноаналитичким разматрањима даје дефиницију књижевности и књижевне науке, бави се стилским и естетским вредностима конкретног књижевног дела, богатством значењских нивоа и порука, а посебно наглашава и важност рецепције књижевног дела у настави, на различитим нивоима обраде у појединим фазама школовања. Теорија рецепције ставља читаоца у средиште пажње, јер он својим односом према књижевном делу продубљује његова значења и поруке. Суштина и смисао рецепције књижевног дела је у његовој функцији да стално продубљује и богати духовни живот свога читаоца. Дете – читалац, долази сам до конкретних сазнања, утисака и ставова, успоставља активни однос са делом, оплемењује свој духовни живот и развија способност логичког расуђивања. Ученик је такође читалац који књижевно дело доживљава из перспективе свести и подсвести, по мери и укусу свога рационалног и ирационалног бића. На тај начин он комуницира са фиктивним светом који садржи неисцрпни потенцијал значења и порука. Ученик се тако образује и васпитава; дело у њему подстиче чувства, развија машту, креативност и љубав према тековинама духовне и материјалне културе. У овом поглављу кандидат говори и о карактеру лирике и романа, дакле о оним жанровима који преовлађују у стваралаштву Мирослава Антића.

Треће поглавље, *Портрет песника*, садржи општи поглед на књижевно дело Мирослава Антића, књижевнокритичку и естетску анализу његове поезије, са посебним освртом на љубавну поезију. Докторант посебно наглашава да је Мирослав Антић својом поезијом проширио тематски оквир српске поезије за децу и младе и на најбољи начин демистификовао недодирљиву тему ђачке љубави. Он је у књижевност за најмлађе на велика врата увео дуго потискивану и несвесно прикривану тему љубави, као вечни и неприкосновени мотив свих књижевних епоха, школа и жанрова. Књижевно признање критичара и популарност међу читаоцима донела му је збирка песама *Плави чуперак* (1965), у којој се исказао као сензибилни опсерватор, инвентивни стваралац, апологет ђачке љубави и родоначелник љубавне поезије за децу. У овом поглављу докторант се бави стилском и естетском вредношћу Антићевих стихова. Наглашава да Антић отклања традиционално уњкави тон обраћања детету; он је песник који настоји да садржину својих песама подведе под „озбиљну категорију разумевања“. У његовој лирици, наглашава докторант, друже се и споразумевају различите генерације „градови, народи и континенти, врхови и равнице“. Био је песник који се радије бавио свим појединачним случајевима овог света, него каквом *патетичном логиком масе*. Када говори о квалитетима Антићеве лирике, докторант посебно маркира хумор, недореченост и места неодређености, несебичност, нагласак на чудноватом свету у човеку и *шашавост* као стил дерана (дечака).

У четвртом поглављу, *Књижевно дело Мирослава Антића*, докторант шире сагледава жанровску разноврсност Антићевог књижевног дела, маркира и осветљава и друге збирке поезије, међу којима се више задржава на збирци *Гарави сокак*. По мишљењу докторанта, *Плави чуперак* је збирка песама у којој песник говори о тек стасалим дечацима и девојчицама, о њиховим потајним љубавима, симпатијама и удварањима. Песник је остварио континуитет психолошког и логичког поимања првих ђачких немира и љубавних стрепњи, нагласио

чистоту, наивност и невиност емоционалне дечје осетљивости, али и прве знаке сете због пролазности свега.

Гарави сокак је уз *Плави чуперак* најбоља Антићева песничка збирка. Докторант наглашава да су стихови ове збирке инспирисани песниковим успоменама на друга из детињства, Милета Петровића, „малог буљокоог циганина кога су звали Миле Глупави, или како се то на циганском каже: Миле Дилеја“. Овај дечак није имао среће да преживи рат, убили су га Немци 1942. године. Стихови ове збирке засићени су колоритом циганског менталитета, са јасно наглашеном, мисаоном и социјалном димензијом поетске структуре. Већина песама засићена је иронијом и хумором, а каткад и пригушеним гневом песника, који емотивно реагује на неправде друштва. Елементарни начин живљења, оптерећен невољама, искушењима и пожудама, вођен непогрешивим инстинктом егзистенције, одвија се у различитим видовима отпора и немирења са тиранијом могућих и иреалних апсурда. Дајући песнички портрет скитнице, Антић је садржину целе збирке конципирао као песнички апел и а којем ваља градити нову визију живота.

Докторант се бави тематском, стилском, идејном и естетском вредноћу и осталих Антићевих дела. *Насмејани свет* приказује и апострофира дечју непослушност и однос родитеља према деци. *Шашава књига* је дефинисана као збирка мисаоно-емотивних текстова, у којима се рељефно осликава генерацијски јаз између деце и родитеља. Докторант се бави тематском, естетском и идејном структуром књижевног текста који именује као тематски регистар љубавне поезије. Притом прави класификацију од три категорије песама: 1. категорија: поетска рефлексивна детињства (песник упоређује своје детињство са дечјим светом данашњице, тј. времена у коме је књига настала). 2. категорија: песме које су блиске поезији у збирци *Плави чуперак*, а говоре о духу и трајној вредности љубави. 3. категорија: прозно-поетски, алегорични записи, у форми скаски, који говоре о општим питањима и смислу човековог постојања.

Од прозних форми докторант посвећује посебну пажњу роману *Степенице страха*. Фабуларни ток романа развијен је на генерацијском расколу детета и његових родитеља. Главни јунак себе замишља као реку између размакнутих обала, које су тако далеко једна од друге, тако да се разилазе на две супротне стране света. Они га терају да попуни ту раздаљину и не „знајући да он у себи има милионе нових извора, сваког дана, сваког тренутка“. Зато неће да одрасте и да буде као отац, али би желео да му се „догоди љубав“. У структуру романа уграђена је аутобиографска црта – писац открива себе, петнаестогодишњака који то одавно није, а желео би да то буде.

Предмет стилско-естетске анализе су и друге песничке форме и модели, који показују жанровску и тематску разноврсност Антићевог књижевног дела. При том докторант доноси конкретне судове и закључке, на основу спољашњег и унутрашњег приступа књижевном тексту, које се темељи на ранијим знањима и искуствима или има упориште у теорији и науци.

Шесто поглавље, *Интерпретација лирске песме у настави*, представља други део дисертације у коме докторант изучава спољашњу и унутрашњу структуру књижевног текста, са становишта његове примене у наставној пракси. Своја изучавања заснива на општим ставовима о рецепцији књижевног дела у настави и различитим методама тумачења у појединим фазама школовања. Полази од чињенице да књижевност није продукт само једног времена или једне књижевне епохе, већ свевременска тековина људске цивилизације, од ритуалних облика живота, па до човека модерног доба, одраз времена у којем је настало, огледало друштвене стварности, сведочанство прошлости и поглед на будућност. Такво гледиште имплицира и његов однос према Антићевој поезији. Са становишта општих и конкретних циљева, књижевно дело образује читаоца, моделује му укус, развија сензибилитет и способност просуђивања, разумевања и естетског вредновања. *Рецепциона естетика*, како би то рекао Харолд Вајнрих, је парцијална методолошка рефлексивна, подесна за надограђивање личности и развијање осећања за комуникацију и сарадњу.

Суштина и смисао рецепције књижевног дела у настави остварује се по мишљењу докторанта функционалном применом његових конкретних и потенцијалних значења, која се

на различите начине оглашавају и трансформишу у свести подсвести ученика. На тај начин естетске и идејне вредности дела продуховљују ученика, богате му сазнања, оснажују комплекс моралних врлина. Функционалност сваке Антићеве песме коју осветљава са становишта школске интерпретације, одређена је вредношћу неке конкретне идеје. Посредством те идеје реципијент урања у свет дела, идентификује се са њим и постаје „његов становник“. Свака песма по мишљењу докторанта тражи специфичну организацију часа. Он сматра да чак и привидно једноставне лирске структуре садрже мноштво значења и порука, које се често не могу до краја сагледати и издвојити. Наставник мора знати да комплексна структура лирских поетских модела пружа могућност различитих приступа у тумачењу њихове тематске и естетске структуре.

У даљој структури овог поглавља докторант даје конкретне примере различитих методских приступа у тумачењу познатих Антићевих песама *Плава звезда*, *Шашава песма* и *Плави чуперак*. Символ није честа фигура у делима за децу, али се среће у поезији намењеној адолесцентима. Песме *Први танго* и *Плава звезда*, већ у насловима садрже симболе који нуде мноштво значења и порука. То је нарочито маркирано у стиховима песме *Плава звезда*.

Више пажње докторант посвећује песми *Плава звезда*. Структуру ове песме докторант разлаже на четири тематска нивоа: амбијент у којем је замишљена плава звезда; силазак звезде у дечје снове; трагање за сопственом *плавом звездом*; звезда-тајна. Последња раван је поента, јер мотивише читаоца да истраје на путу до постављеног циља. Именицу *звезда* песник је оснажио епитетима „плава“ и „сјајна“, али потпуну изнијасинраност поетских детаља остварио је асоцијативном снагом одабраних глагола и именица, које су у имплицитној функцији епитета. Речи као штосу: *горе, реке, мора, траве, спава, снови, свитање, лутање, тражење, бескрај, трајна, шуме*; исијавају радост и животни ентузијазам. Кулминативна тачка поенте изведена је интенполирањем анафоре у стихове хиперболичних и градативних тонова, који зраче неисцрпном енергијом младалачког заноса. Символика и поруке ове песме послужили су му да дефинише четири различита методска приступа у тумачењу њених слојевитих значења, стила, језика и песничке симболике. Од датих предлога нарочито је функционална варијанта проблемског приступа школској интерпретацији стихова. Методски приступ *Плавом чуперку* и *Шашавој песми* дат је по узору на класичну интерпретацију лирских поетских модела.

Седмо поглавље *Наставна обрада домаће лектуре* садржи истраживање о функционалној примени различитих облика рада, када се Антићево дело посматра и изучава у дискурсу домаће лектуре. Рецепцију песничке збирке *Плави чуперак* докторант даје удве варијанте – кроз фронтални и групни облик рада. У оба методска приступа од изузетног су значаја мотивациони поступци. Они су различити, а ефекти мотивације зависе од умећа наставника и његове способности да на прави начин мотивише ученике да прочитају задати уметнички текст. Читање је први услов и основна претпоставка добре интерпретације било којег књижевног текста. На тој претпоставци докторант у конкретном примеру даје четрнаест мотивационих приступа, од којих наставнику препоручује само један, а највише два. Притом не искључује могућност сасвим новог мотивационог поступка који проистиче из наставникових креативних способности и унутрашњег сензибилитета.

Тежишни мотив песничке збирке *Плави чуперак* је љубав. Љубав се дуго, и не без разлога, сматрала непожељном темом у стваралаштву за децу и младе. Такво стање је проистекло из педагошких назора и неписаних норми патријархалног морала. Дете еротски слој своје личности дуго скрива и потискује у сферу подсвесног, које се у доба зрелог детињства неконтролисано ослобађа и манифестује у веома различитим, а каткад и трауматичним гестовима унутрашњих порива и немира. Тај прелом у емотивном развоју личности, Антић узима као инспиративно врело љубавних стихова. Љубав се у његовом певању манифестује као архетип праисконског нагона, исказаног у еротској чежњи и међусобној привлачности различитих полова. Песме *Први танго*, *Плави чуперак*, *Плава звезда*, *Кад би јастуци проговорили*, *А онда и прва љубав*, *После детињства*, *Тајна* и друге, тема су књижевнокритичких и методичких разматрања у овом поглављу.

Осмо поглавље *Проблем истраживања*, садржи теоријско образложење и конкретан истраживачки поступак, табеларни приказ и статистичке податке истраживања, синтетично уопштавање резултата истраживања и могућност конкретне примене у наставној теорији и пракси. Средишње истраживачко питање које докторант поставља је: У којој мери проблемска литерарна комуникација може утицати на постигнућа ученика у настави српског језика и књижевности? Предмет истраживања је компаративна анализа резултата рада добијених класичним и проблемским приступом у рецепцији уметничког текста. Циљ истраживања је да се утврде предности и мане назначених методских приступа у тумачењу конкретног књижевног дела. Хипотезе истраживања су добро постављене, јасно маркиране и научно доказане. Добијени резултати су исказани одговарајућим шемама, табелама и статистичким подацима. На крају докторант даје коначне ставове и доказује функционалну вредност добијених резултата и остварених циљева.

У *Закључку* је дат синтетично уопштен садржај дисертације, резултати истраживања и став о потреби функционалног повезивања методике и књижевне науке.

Литература је добро одабрана и коришћена критички, у складу са захтевима научног истраживања. Списак литературе дат је по областима овако: *Литература* – 106 библиографских јединица; *Часописи и зборници* – 67 библиографских јединица; *Критичари о Антићу* – 59 библиографских јединица; *Лектире, читанке, буквари* – 22 библиографске јединице; *Online адресе* – једна библиографска јединица; *Библиографска грађа о Мирославу Антићу* – 73 библиографске јединице; *Антологије и антологијске публикације* – 111 библиографских јединица.

II ОЦЕНА РАДА (Критеријуми *Правилника Универзитета у Крагујевцу о пријави, изради и одбрани докторске дисертације*, прилог, бр. 2, тачка 2)

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Докторска теза мр Драгане Гавриловић нуди могућност да се свако конкретно дело изучава као посебан свет за себе, из којег ваља узети оно што је најбоље. Ова чињеница сугерише став да је проблем рецепције важно питање у модерној настави српског језика и књижевности. Импресија је, сама по себи, недовољна за комплексну рецепцију, јер природа и структура књижевног дела не делују само на чувства, већ и на интелектуално биће ученика. О Мирославу Антићу и о уметничкој вредности његових стихова су писали многи у форми студија и чланака, али у нашој науци о књижевности није до сада дато целовито књижевно - теоријско вредновање нити методичка интерпретација његових дела.

Традиционална рецепција књижевног дела у науци и у настави више се бавила односом писаца – дело, а мање или никако реципијентом. Таквом методом се запостављала комуникативна вредност дела, што је имало негативне последице, нарочито у настави, јер се анализа значењских и естетских вредности дела сводила на просту репродукцију знања, што је, имплицитно, слабило ефекте наставе и општи квалитет усвојених знања. Научни резултати истраживања које је докторант остварио показују да тежиште рецепције конкретног књижевног дела ваља померити са релације песник – дело, у раван, дело – читалац, што значи да у дискурсу изучавања, поред општих вредности дела, ваља ставити и његове комуникативне могућности.

Књижевно дело Мирослава Антића, је, као комплексна комуникативна форма, у дискурсу предложене докторске тезе осветљено и са аспекта визуелних сензација, непосредно повезаних али релативно слободних слика и емотивних импресија, на основу којих је докторант дошао до личних ставова и егзактних судова.

На основу резултата у изучавању Антићевог дела, докторант је дао заокружену слику о могућностима рецепције књижевног дела овог писца и на тај начин проширио опсег знања о укупној вредности његовог књижевног стваралаштва. Дисертација поред општих образаца и модела нуди методичкој теорији и науци конкретно тумачење естетских, тематских и идејних

вредности књижевног текста у млађим разредима основне школе. Истраживањем рецепције различитих песничких форми са становишта књижевне науке и теорије наставе, докторант даје јасно дефинисане ставове о потреби функционалног повезивања науке о књижевности и методике наставе.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

На основу свестране анализе структуре, садржине, форме и начина на који докторант приступа изучавању књижевног дела Мирослава Антића у настави и у науци, Комисија је мишљења да је докторска дисертација *Методички приступ књижевном делу Мирослава Антића*, резултат оригиналног научно-истраживачког рада. Питања и проблеми којим се докторант бави, актуелни су у теоријској и методичкој литератури и у наставној пракси, у свим фазама образовања.

Тематски оквир истраживања је јасно дефинисан и оснажен добро одабраном и функционално коришћеном литературом из назначене области српских и светских методичара, теоретичара и естетичара. Постављене хипотезе су јасно маркиране и научно доказане, на књижевним текстовима одабраних поетских и прозних модела. Техником анкетања и експерименталне методе, на добро одабраним узорцима, кандидат је остварио значајне помаке у теоријској и методичкој науци о уметничком тексту и његовој наставној интерпретацији. Такав искорак је направио захваљујући оригиналним и ефикасним инструментима истраживања. Остварени резултати су вредновани одговарајућим статистичким табелама и мерама.

Назначене вредности дисертације потврђују да је кандидат мр Драгана Гавриловић-Обрадовић, показао способност за самостално изучавање књижевноуметничког текста, неопходну истраживачку упорност и самосвојан приступ у изрицању судова и дефинисању резултата научног истраживања. Својом дисертацијом је дао видан допринос изучавању књижевности за децу и младе, а нарочито тумачењу књижевног текста са становишта стваралачке и проблемске наставе.

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Стручни и научни рад мр Драгана Гавриловић-Обрадовић показује и резултатима рада у оквиру професије којом се бави. Била је члан жирија (2010. и 2011.) за литерарне радове на међународном конкурсима литерарних и ликовних радова за предшколску децу и ђаке основних и средњих школа, под називом *Матерња мелодија и образовање*, у организацији *Пријатељи деце Војводине*. Истраживачки рад у области методике наставе српског језика и књижевности наставила је објављивањем књига и израдом докторског рада на Учитељском факултету у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу. Учествовала је у евалуацији уџбеника (2010-2011), читанке за трећи разред основне школе, *Река речи* и читанке за четврти разред *Речи чаробнице* издавачке куће *Клет*. За издавачку кућу *Епоха* урадила је рецензију читанке *Чаролија читања* за шести разред основне школе. Аутор је две монографске студије

Аутор је две монографске студије *Дидактичко-методичке карактеристике читанки (у другој половини 20. века)*, *Српске читанке у прошлости*, учесник стручних и научних скупова на којима је саопштавала радове и реферате и више радова из области наставе српског језика и књижевности. Ближи подаци о стручном и научном раду докторанта дати су у његовој биографији и библиографији, те их је непотребно овде понављати. Из претходних запажања може се закључити да све стручне и научне активности кандидата, као и објављени радови и књиге припадају, посредно или непосредно, научној области коју кандидат истражује у оквиру докторске дисертације.

4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Докторска дисертација мр Драгане Гавриловић-Обрадовић *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића*, својом структуром, регистром обухваћених питања, обимом и формом, садржином, истраживачким поступцима и оствареним научним резултатима, одговара предмету и постављеним циљевима истраживања.

Садржај дисертација је складно компонован, а истраживање реализовано одговарајућим методама и истраживачким поступцима, који имају упориште у теорији и науци, а базирају се на спољашњем и унутрашњем приступу књижевном тексту. Методологија истраживања одговара постављеним циљевима и законитостима теоријског и емпиријског изучавања слојевитих значења књижевноуметничког текста, а научни резултати су исказани јасним судовима и ставовима и одговарајућим статистичким подацима.

Језик дисертација показује да докторант има изграђен стилски израз, који одговара захтевима књижевнојезичке норме и књижевне науке. Реченица је јасна и информативна, у складу са прихваћеним правописним и граматичким правилима српског језика.

3. Научни резултати докторске дисертације

Резултати истраживања у дисертацији *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића*, проширују опсег и квалитет литературе која се бави модерним приступима у тумачењу и рецепцији Антићевог књижевног дела и подстичу интензитет модерних књижевнотеоријских и методичких истраживања.

Основно полазиште изучавања у дисертацији је књижевни текст. У критичким анализама кандидат полази од става да песничко дело Мирослава није довољно истражено у методици, методологији и теорији нити у наставној пракси, те да су ранија истраживања често имала карактер општости. Садржај дисертације је оснажен добро одабраном и функционално коришћеном литературом. Хипотезе су јасно маркиране, научно доказане и илустративно потврђене на најбољим поетским и приповедним формама Мирослава Антића. Уопштавање резултата истраживања остварено је комплементарном применом отворених методичких приступа који имају упориште у науци и теорији књижевности, а заснивају се на изучавању садржине и форме књижевног дела. Кандидат је техником експеримента остварио значајан помак у науци о књижевном тексту и његовој наставној интерпретацији. Конкретни резултати су вредновани одговарајућим статистичким мерама и синтетичким уопштавањима.

Научни резултати дисертације значе видан допринос науци, наставној пракси, теорији методике наставе српског језика и књижевности и теорији сродних дидактичких дисциплина. Од посебног је значаја чињеница да је докторант у изучавањима поетских форми дао нови модел стваралачке наставе који се може успешно остварити проблемским приступом у тумачењу његових слојевитих значења. На тај начин је остварио виши квалитет интерпретације и открио нове могућности креативног приступа у продуктивној примени интегративних методолошких поступака и наставних метода.

Научни допринос дисертације *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића*, проистиче и из чињенице да тумачење његовог песничког дела није до сада имало опсег интересовања које својим укупним вредностима заслужује. Резултати истраживања до којих је докторант дошао, проширују досадашњи ниво и квалитет знања из методичко-дидактичке науке, нарочито у области која се бави интерпретацијом и тумачењем уметничког текста у настави и науци о књижевности.

Из општих, већ изложених стручних и научних премиса, могу се маркирати важнији резултати истраживања у докторској тези мр Драгане Гавриловић-Обрадовић:

Мирослав Антић спада међу значајне српске писце за децу и младе, друге половине XX века, који су ушли у историју савремене српске књижевности.

Он је песник свевременских тема, чија литература не познаје границе. Близак је и деци и одраслима.

Својим делом, Мирослав Антић испуњава празнину која се дуго осећала у нашој љубавној поезији због патријархалних и етичких предрасуда. Родоначелник је љубавне лирике за децу, који отворено пева о буђењу дечје душе и адолесцентске љубави.

У савремену српску поезију за децу Антић је унео нове тематско-мотивске просторе, нову осећајност, нове песничке садржаје, покрете и облике. У његовом делу дечја љубав испуњава детињство лепотом и милином. Новим песничким изразом и начином уметничког обликовања, обогатио је, тематски, стилски и структурално, естетику љубави у књижевности за младе. Рецепција његовог дела, није до сада, са методичког аспекта, изучавана у настави.

Својим књижевним делом Мирослав Антић је инспирисао и подстицао интензитет развојних књижевних тенденција у српској књижевности за децу.

6. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Научни резултати дисертација мр Драгане Гавриловић-Обрадовић *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића* доприносе даљем развоју књижевне и методичке теорије, отварају могућност нових методских приступа у свим видовима школске наставе. Са тог становишта дисертација ће бити од користи теоретичарима и практичарима који се баве проблемима васпитнообразовног рада. Дисертација је писана савесно и скрупулозно, на махове и полемички у односу на ранија изучавања Антићевог дела, а нарочито у односу на традиционалне методе школске интерпретације. Резултати истраживања обогаћују досадашња знања у области проблемске и стваралачке наставе.

Дисертација има посебан значај у оним видовима школске наставе који налазе упориште у продуктивним моделима стваралачке наставе проблемског типа. Применом научних резултата и досегнутих сазнања из ове дисертације може се направити иновацијски искорак у реализацији продуктивних облика наставе српског језика и књижевности. Садржај дисертације може се користити и као литература и извор нових сазнања у теорији методике и практичним облицима наставе

Општи је став Комисије да је методичкој науци и наставној пракси недостајала студија која нуди нова знања и функционалну примену савремених, методичких и методолошких достигнућа у настави српског језика и књижевности. Докторска дисертација мр Драгане Гавриловић-Обрадовић, у том погледу, а нарочито у теоријској области методике и сродних дидактичких дисциплина, као и у области функционалне примене модерних методичко-методолошких достигнућа представља значајан допринос теорији и науци.

7. Начин презентирања резултата научној јавности

Своје погледе и ставове о песничком делу Мирослава Антића, докторант је исказивао и раније, радовима и рефератима саопштеним на научним скуповима. Овде је, први пут, у форми заокружених, целовитих и јасно формулисаних погледе, са становишта теорије и методичко методолошке примене у настави српског језика и књижевности, свестрано сагледао и оценио књижевно дело Мирослава Антића, са становишта књижевне науке и методичке примене у процесу наставе. Дисертација *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића* по оствареним вредностима своје структуре представља значајан допринос дидактичко-методичкој теорији и литератури у настави српског језика и књижевности, на свим нивоима образовања. Имајући то у виду, Комисија сматра да је најбољи начин презентације научних и стручних вредности истраживачког рада докторанта, објављивање ове дисертације у целини.

III ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Докторска теза *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића*, мр Драгане Гавриловић-Обрадовић представља оригиналан и значајан научни допринос теорији и пракси Методике наставе српског језика и књижевности, и тиме испуњава све услове за јавну одбрану.

Монографски карактер дисертације, а нарочито њена садржина, антиципирају нове могућности свестраног, књижевнотеоријског и методичког приступа у изучавању књижевности уопште, што ће омогућити продуктивну, стваралачку рецепцију било којег књижевног дела у науци и настави. Садржај дисертације образложен је јасно дефинисаним научноистраживачким циљевима и резултатима изучавања, применом модерних методолошких поступака, саобразних аналитичком приступу у тумачењу и рецепцији конкретног књижевног дела. Кандидат је доказао основне тезе истраживања, дефинисао композицију и структуру научног рада и функционалност егзактне и методичке примене резултата истраживања

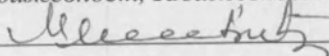
IV ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу претходних ставова, Комисија сматра да је мр Драгана Гавриловић-Обрадовић дисертацијом *Методички приступ рецепцији књижевног дела Мирослава Антића*, успешно остварила постављени теоријско-методички и научни циљ и задатак, те нам је част да предложимо Научно-наставном већу Учитељског факултета у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу, да усвоји овај *Извештај* и омогући кандидату јавну одбрану дисертације, пред истом комисијом.

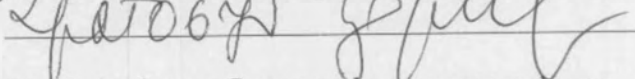
У Ужицу,
18. 06. 2012.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Проф. др Миомир Милинковић, редовни професор
Учитељског факултета у Ужицу за ужу
наставну област *Методика наставе српског
језика и књижевности, Српски језик,
Књижевност, Књижевност за децу, Реторика*

Проф. др Драгољуб Зорић, редовни професор
Учитељског факултета у Ужицу за ужу
наставну област *Методика наставе српског
језика и књижевности, Српски језик, Књижевност*

Проф. др Стана Смљковић, редовни професор
Учитељског факултета у Врању за предмете
*Методика наставе српског
језика и књижевности, Књижевност за децу*

